

Skolan som kriminogen mötesplats

Charlotta Thodelius, FD Arkitektur,
Universitetslektor i kriminologi, Institutionen
för sociologi och arbetsvetenskap, GU

Upplägg

- Den unika skolmiljön
- Brott och otrygghet i skolmiljön
- Situationer av brott och otrygghet samt den sociala och fysiska miljöns betydelse
- Några tankar om att arbeta förebyggande ur ett barn- och ungdomsperspektiv

Den unika skolmiljön

- Pedagogisk verksamhet
- Social mötesplats
- Första platsen där barn möts över gränser på gott och ont
- Tvingande rutinaktivitet
- Trots sin mångfald är skolhuset enbart designat utifrån pedagogiska visioner
- Var tid har sin pedagogik och var pedagogik har sitt skolhus
- Funktionellt för en aktivitet, icke-funktionellt för andra

Brott och otrygghet i skolmiljön

Våld

Skadegörelse och anlagda bränder

Mobbning

(O)trygghet

Brott och otrygghet i skolmiljön: "wicked problem"

Fortfarande stort mörkertal – oklarheter i statistik och definitioner

Paradoxen mellan brott och trygghet

Attributionsfel: brott i skolan är lika med dödligt våld

"Glömt bort" skolan som barn och ungas arbetsmiljö

Olika händelser – lätt att tänka att motiven skiljer sig åt mellan händelser, svårt att genomföra prevention

Lösning: Flytta fokus från *varför en person begår brott* till *när och var uppstår situationer av brott/otrygghet*

Situationer av brott

Situation = plats + person(er) + tid

Situationer viktiga, varken brott eller otrygghet är slumpmässiga i tid/rum

Situationsperspektivet ger även nya ingångar till prevention

Tre situationer av brott: våld, anlagda bränder och mobbning

Situationer av brott

	F-åk 6	Åk 7-9	Gymnasiet
Våld	-	Korridorer	-
Mobbning	Omklädningsrum Toaletter	Omklädningsrum Toaletter Korridorer	-
Anlagd brand	Uppehållsrum Toaletter	Toaletter	Uppehållsrum Toaletter

Situationer av brott: våld

Heta plats och het tid: Korridorer under rast, före/efter skola

Ostrukturerad tid och ”street corner mood”

Trångt: hög grad av anonymitet/låg upptäcksrisk och provokationer

Att arbeta med: korridorsutformning, skåpsplacering, vuxennärvaro och schematekniska lösningar

Situationer av brott: mobbning

Omklädningsrum, toaletter och korridorer har gemensamma nämnare:
låg upptäcktsrisk och närhet till offret (riskexponering)

Mobbning sker både under strukturerade/ostrukturerade aktiviteter och tider!

Att arbeta med: öka upptäcktsrisken i korridoren, toalettplacering och utformning, mindre/sektionerade omklädningsrum/duschutrymmen, normklargörande

Situationer av brott: anlagda bränder

Uppehållsrum och toaletter

Anonymitet, låg vuxennärvaro och ostrukturerad tid/aktiviteter

Tillgång till brännbart material (papperskorgar)

Att arbeta med: omlokalisering, materialval och normklargörande

Situationer av otrygghet

Situationer av otrygghet: skolgården

Olika aspekter: vuxnas oro, barns oro, reella risker mm

Skolgården blir ofta territoriellt uppdelad (ålder, kön, funktioner etc.)

Att arbeta med: placering, lagom utmanande (osynliga gränser), funktionsintegrerad, naturnära, plats för ensam-, tvåsam- och flersamhet

Trygga skolgårdar även brottsreducerande, skapa gemensamhet i lek/aktiviteter, attraktivitet lockar även dit personer efter skoltid

Att förebygga ur ett barn- och ungdomsperspektiv

1. Ta vara barn och ungdomars berättelser och erfarenhet på
2. Inkludera barn och unga i det förebyggande arbetet PÅ ALLVAR
3. Arbeta med enkla metoder – bilder, samtal (walk and talk), planlösningar
4. Vikten av tid/rum/aktivitet och kontext
5. Arbeta med enkla åtgärder – kan ge en stor effekt
6. Hitta balans mellan vuxenfrihet och vuxennärvaro
7. Riskfyllda situationer, inte alltid negativa utan vissa situationer får barn- och unga att växa
8. Kom ihåg preventionsparadoxen: om alla gör en liten förändring, så ger det en större förändring än om få gör en stor förändring

Tack för att lyssnade

Kontaktuppgifter: Charlotta Thodelius, charlotta.thodelius@gu.se

Föredraget bygger på:

Thodelius, C. (2019). Architecture and Deviance in Schools – Implications of a Meta Synthesis of Hotspots in Swedish Schools. *Nordisk Arkitekturforskning*, 31(2):81–104.

Thodelius, C. & Andersson, B. (2019). *Trygg och säker skola. Arkitekturens och den sociala organisationens betydelse för skolmiljön*. Gothenburg: Chalmers University of Technology

Thodelius, C. (2018). *Rethinking Injury Events. Exploration in Spatial Aspects and Situational Prevention Strategies*. Chalmers University of Technology, Gothenburg

Thodelius, C. (2016). *Risker och rum. Riskmiljöer och riskfaktorer för barn och ungas skadehändelser i hem- och boendemiljön*. Chalmers University of Technology, Gothenburg.

Thodelius, C. & Lundälv, J. (2016). *Exploring and Understanding Environmental Risks and Risk*

Management. The 24th International Association People-Environment Studies (IAPS) Conference, Lund/Alnarp, Sweden, 26 June – 1 July 2016.